

הפיקוח על הבנקים
אגף מדיניות והסדרה

טיוטה

ירושלים, ז' אדר ב, תשפ"ד
17 במרץ, 2024
הס-xxx

הערות לטיטת קובץ שאלות ותשובות להוראה בנושא מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי
יש לשלוח לתיבת המייל : Prudential@boi.org.il

לכבוד

התאגידים הבנקאיים והסולקים- לידי המנהל הכללי

א.ג.נ.,

הנדון: קובץ שאלות ותשובות ליישום הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי (מס' 206)

1. קובץ זה מהווה ריכוז של עמדות מסוימות לגבי יישום הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא "מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי". הקובץ אינו מהווה רשימה מלאה של עמדות הפיקוח על הבנקים לגבי סוגיות שעלו ביישום ההוראה, או לגבי סוגיות אחרות שעשויות לעלות בעת יישומה.
2. התשובות הכלולות בקובץ זה מבטאות את עמדתו ופרשנותו המחייבת של המפקח על הבנקים להוראה. בעתיד, תבחן האפשרות לשלב חלק מהתשובות בגוף ההוראה.
3. בצמוד לכל תשובה מופיע תאריך מסירתה או עדכונה האחרון.
4. מסמך זה מוצב באתר האינטרנט של בנק ישראל, ומתעדכן על ידינו מעת לעת.

בכבוד רב,

רויטל קיסר-סטויה
סגנית המפקח על הבנקים

העתק - המפקח על הבנקים

קובץ שאלות ותשובות – מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי

תאריך עדכון		
הגדרת רכיבי האינדיקטור העסקי		
סעיף 1.2 להוראה		
	שאלה 1:	האם יתרות אשראי בסטטוס לא צובר (לדוגמה, הלוואות שאינן נפרעות כסדרן) יסווגו כנכסים נושאי ריבית למטרות חישוב רכיב הריבית, חכירות, והדיבידנד של האינדיקטור העסקי?
	תשובה:	כן. כל יתרות האשראי במאזן, לרבות יתרות אשראי בסטטוס לא צובר (כגון הלוואות שאינן נפרעות כסדרן) צריכות להיכלל בנכסים נושאי ריבית למטרות רכיב הריבית, החכירות, והדיבידנד של האינדיקטור העסקי.
סעיף 1.3 להוראה		
	שאלה 1:	האם ניתן להחריג מהאינדיקטור העסקי הכנסות והוצאות מפעילות ביטוח היכן שהתאגיד הבנקאי משמש כמתווך (בשונה מספק הביטוח)?
	תשובה:	לא. כאשר תאגיד בנקאי משמש כמתווך, ולפיכך, אינו הגורם המבטח (נוטל הסיכון), ההכנסה וההוצאה הרלוונטיות יכללו באינדיקטור העסקי. ככל שמותר לתאגיד בנקאי לעסוק כמבטח או מבטח משנה (נטילת סיכון), פעילות זו לא תיכלל באינדיקטור העסקי.
קריטריונים כלליים לזיהוי, לאיסוף ולטיפול בנתוני הפסד		
סעיף 2.18 להוראה		
	שאלה 1:	האם אירועי הפסד תפעולי מפעילויות שהוצאו למיקור חוץ צריכים להיכלל בקובץ הנתונים של הפסד התפעולי?
	תשובה:	עבור הפסדים תפעוליים מפעילויות שהוצאו למיקור חוץ, ההשפעות הפיננסיות של אירועים שעליהם אחראי התאגיד הבנקאי צריכות להיכלל בקובץ הנתונים כהפסדים תפעוליים. ההשפעות הפיננסיות של האירועים המשולמות על ידי המקור החיצוני (ולא התאגיד הבנקאי) אינן בגדר הפסדים תפעוליים לתאגיד הבנקאי.
	שאלה 2:	כאשר בונים את קובץ נתוני הפסד, באיזה שער חליפין יש להשתמש להמרת הפסדים מחברות בנות זרות למטבע המקומי?
	תשובה:	השפעות הפסד הנקובות במטבע חוץ יש להמיר באמצעות אותו שער חליפין המשמש להמרתן בדוחות הכספיים של התאגיד הבנקאי לתקופה שבה אותן השפעות הפסד טופלו לצרכים חשבונאיים.
	שאלה 3:	כיצד מחילים את סף המינימום להכללת אירוע הפסד בקובץ הנתונים של רכיבי הפסד עבור אירועים הגורמים להשפעות חשבונאיות מרובות?
	תשובה:	חלק מאירועי הפסד התפעוליים גורמים להשפעות חשבונאיות מרובות, שיכולות להיות השפעות הפסד או החזרים (recoveries). כדי לקבוע אם אירוע הפסד תפעולי צריך להיכלל בקובץ הנתונים של חישוב רכיבי הפסד, יש לחשב את סכום הפסד נטו של האירוע על ידי סיכום כל השפעות הפסד של האירוע בתוך חלון החישוב של עשר שנים, וחיסור כל החזרים שאירעו בתוך חלון החישוב של עשר השנים. התאריך החשבונאי של ההשפעות משמש לקביעה אם הן בתוך חלון החישוב של עשר השנים

	<p>או מחוצה לו. אם סכום ההפסד הכולל נטו שווה או גבוה מהרף שנקבע על ידי המפקח (100,000 ₪), אירוע ההפסד חייב להיכלל בקובץ הנתונים של החישוב. יצוין, כי ייתכן שאירוע הפסד לא יגרום לסכום הפסד נטו הגבוה מהרף שנקבע בשנה מסוימת, ועדיין יהיה צורך לכלול אותו בקובץ הנתונים של חישוב רכיבי ההפסד כל עוד ההשפעה המצטברת של אירוע ההפסד בתוך חלוף עשר השנים שווה או גבוה מהרף שנקבע.</p> <p>דוגמה: תאגיד בנקאי קובע את דרישת ההון שלו על ידי שימוש בחלוף החישוב של רכיבי ההפסד עבור השנים 2012 עד 2021, וסף ההפסד עומד על 100,000 ש"ח. נניח כי אירוע הפסד אחד גורם להשפעת הפסד בסך 80,000 ש"ח ב-2012 ובסך 35,000 ש"ח ב-2013. אירוע הפסד זה חייב להיכלל בקובץ הנתונים של החישוב, מכיוון שהשפעתו הכוללת בתוך חלוף החישוב מסתכמת ב-115,000 ש"ח. לעומת זאת, אירוע הפסד שגרם להשפעת הפסד של 5,000,000 ש"ח ב-2010 (מחוץ לחלוף החישוב), השפעת הפסד של 1,500,000 ש"ח ב-2013 (בתוך חלוף החישוב), והחזר של 2,500,000 ש"ח ב-2015 (בתוך חלוף החישוב) אינו צריך להיכלל בקובץ הנתונים של החישוב, מכיוון שהשפעתו נטו בתוך חלוף החישוב שלילית, ועל כן נמוכה מ-100,000 ש"ח.</p>	
	קריטריונים ספציפיים לזיהוי, לאיסוף ולטיפול בנתוני הפסד	
	סעיף 2.26 להוראה	
	<p>שאלה 1:</p> <p>כאשר אירוע הפסד תפעולי גורם להפרשה, ולאחר מכן הפרשה זו הופכת למחיקה, האם יש לסכם את שתיהן כחלק מחישוב ההפסד התפעולי שנגרם מאירוע ההפסד התפעולי?</p> <p>לדוגמה, אם תאגיד בנקאי מקצה הפרשה של 5 מיליוני ש"ח לאירוע משפטי בשנת 2018 ולאחר מכן מגיע להסדר פשרה באירוע המשפטי בסכום של 6 מיליוני ש"ח בשנת 2019, האם יש לחבר את שני הסכומים לחישוב ההפסד התפעולי שנגרם מאירוע ההפסד התפעולי?</p>	
	<p>תשובה:</p> <p>לא. ההפרשה בסך 5 מיליוני ש"ח היא אירוע תפעולי שנכלל בשנת 2018, ו-1 מיליון ש"ח הנוספים הם הפסד תפעולי בשנת 2019 (השווה להסדר בסך 6 מיליוני ש"ח ב-2019 בניכוי ההפרשה בסך 5 מיליוני ש"ח ב-2018). אין לבצע ספירה כפולה של אותן השפעות פיננסיות בחישוב הפסדים תפעוליים. כאשר תאגיד בנקאי מקצה הפרשה עקב אירוע הפסד תפעולי, אותה הפרשה צריכה להיחשב להפסד תפעולי באופן מידי לצורך חישוב רכיב ההפסד. כאשר מחיקה (כדוגמת הסדר פשרה) מתרחשת בסופו של דבר במועד מאוחר יותר, רק ההפרש בין ההפרשה המקורית לבין סכום המחיקה (אם היה) צריך להתווסף לחישוב ההפסד התפעולי.</p>	
	<p>שאלה 2:</p> <p>כאשר תאגיד בנקאי נותן החזר כספי ללקוח בגלל חיוב יתר עקב תקלה תפעולית, האם חיוב היתר המקורי צריך לשמש לחישוב החזר נטו?</p>	
	<p>תשובה:</p> <p>כאשר תאגיד בנקאי נותן החזר כספי ללקוח בגלל חיוב יתר עקב תקלה תפעולית, אם החזר ניתן באותה תקופה חשבונאית שבה התרחש חיוב היתר ועל כן לא מתרחש מצג "כוזב" של הדוחות הכספיים של התאגיד, אין הפסד תפעולי. אם ניתן החזר בתקופה החשבונאית הבאה לכיסוי חיוב היתר, זהו הפסד עיתוי; כל אירוע הפסד תפעולי מעבר לסף שקבע המפקח צריך להיכלל בקובץ נתוני ההפסד. במקרה זה, חיוב היתר הקודם לא ייחשב בגדר החזר.</p>	

שאלה 3:	כיצד יש לטפל בעלויות שנגרמו לתאגיד בנקאי בגין נכס שנפגע או נהרס?
תשובה:	<p>במקרה שנכס של תאגיד בנקאי נפגע או נהרס, וללא תלות בהפסדים לא ישירים נוספים, ההפסדים הקשורים לערך הנכס והעלויות לתיקונו או להחליפו תלויות באופן שבו התאגיד הבנקאי ניגש לטיפול בנזק או בהרס:</p> <p>(א) כאשר התאגיד הבנקאי אינו מתקן את הנכס שנפגע או נהרס, סכום ההפסד התפעולי יהיה שווה להפחתה של הערך בספרים של הנכס בתוספת עלויות לסילוק או היפטרות מהנכס.</p> <p>(ב) כאשר התאגיד הבנקאי מחליט להחליף או לתקן את הנכס באופן מלא, סכום ההפסד התפעולי שווה לעלות החלפת הנכס או לתיקונו, בתוספת עלויות לסילוק או היפטרות מהנכס שנפגע או נהרס.</p> <p>(ג) כאשר התאגיד הבנקאי מחליט לתקן באופן חלקי את הנכס (הערך בספרים של הנכס לאחר התיקון נמוך מערכו לפי אירוע ההפסד התפעולי), סכום ההפסד התפעולי שווה לעלות התיקון של הנכס בתוספת אובדן הערך בספרים של הנכס אחרי התיקון בהשוואה לערכו קודם להתרחשות אירוע ההפסד התפעולי, בתוספת עלויות סילוק או היפטרות מהנכס.</p>
שאלה 4:	מהו סף המהותיות להפסדי עיתוי ולהפסדים תלויים?
תשובה:	<p>בדומה להפסדים תפעוליים, הפסדי עיתוי והפסדים תלויים יכללו במאגר הנתונים אם הם קשורים לאירוע הפסד תפעולי שסכומו שווה או גדול מ-100,000 ש"ח, עבור תאגידי בנקאיים המצויים בסלים 2 ו-3.</p>
סעיף 2.29 להוראה	
שאלה 1:	מה הם התנאים לקיבוץ הפסדים (והחזרים) לכדי אירוע הפסד תפעולי יחיד?
תשובה:	<p>כל ההפסדים התפעוליים הנגרמים מטריגר בסיסי משותף או מסיבה בעלת מקור משותף צריכים להיות מקובצים לאירוע הפסד תפעולי אחד בקובץ נתוני אירועי ההפסד התפעוליים של התאגיד הבנקאי. שתי דוגמאות של הפסדים בעלי טריגר בסיסי משותף או סיבה ממקור משותף, שיש לקבץ לכדי אירוע הפסד יחיד:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. אסון טבע גורם להפסדים במספר מקומות או לאורך פרק זמן ממושך. 2. פירצת אבטחת מידע בתאגיד בנקאי גורמת לחשיפת מידע סודי של לקוחות. כתוצאה מכך, מספר לקוחות סופגים הפסדים הקשורים להונאה, שהתאגיד הבנקאי חייב לפצות בגינם את לקוחותיו. מקרה כזה מלווה לעתים בהוצאות הנדרשות להחזרת המצב לקדמותו, כמו הנפקה מחדש של כרטיסי אשראי או שירותים לניטור היסטוריית אשראי. <p>על התאגיד הבנקאי להתוות מדיניות ברורה ומתועדת היטב לקביעת הקריטריונים לקיבוץ מספר הפסדים לאירוע הפסד תפעולי. בנוסף, יש לקבוע תהליכים כדי לוודא שקיימת הבנה כלל-ארגונית של המדיניות לקיבוץ אירוע הפסד, שקיים שיתוף נאות של נתוני אירוע הפסד בין תחומי הפעילות השונים ליישום אפקטיבי של המדיניות, ושקיימות בקורות נאותות (לרבות סקירה בלתי תלויה) להערכת הציות השוטף למדיניות.</p>
החרכת הפסדים מרכיב ההפסד	

סעיף 2.30 להוראה	
שאלה 1:	לאחר קבלת אישור המפקח להחרגת הפסדים, מתי נכנסת החרגה זו לתוקף?
תשובה:	החישוב של רכיב ההפסד בהקצאת ההון בגין הסיכון התפעולי צריך להתחשב בהשפעת החרגה מיד לאחר אישור המפקח, בהתאם לתדירות החישוב.
שאלה 2:	האם ניתן להחריג הפסדי סיכון תפעולי הנגרמים מרפורמת ריביות העוגן?
תשובה:	תאגיד בנקאי עלול לספוג הפסדי סיכון תפעולי הקשורים לרפורמת ריביות העוגן, בפרט אם הוא לא נערך כהלכה למעבר לשיעורים החדשים. לדוגמה, עלולים להיגרם הפסדים לאורך תקופת זמן ממושכת אם תאגיד בנקאי אינו מזהה ומתקן חוזים ישנים רלוונטיים לפני השימוש בעוגן מופסק. הפסדי סיכון תפעולי הקשורים לרפורמת ריביות העוגן אינם עומדים בקריטריונים להחרגה מחישוב דרישות ההון בגין סיכון תפעולי המותווים בסעיף 2.30 (קרי, הפסדים המאופיינים כחד-פעמיים, לא רלוונטיים יותר, ללא חשיפה שיורית). יצוין עם זאת, כי לא כל העלויות הקשורות ליישום רפורמות ריביות העוגן מייצגות הפסדי סיכון תפעולי (לדוגמה, הוצאות משפטיות לצורך שינוי חוזים כדי להתכונן לריביות העוגן החדשים בהתאם לכללים המשפטיים הרלוונטיים; או עלויות הקשורות להתאמות למערכות טכנולוגיות מידע). לשם מזעור הסיכון שיחולו הפסדי סיכון תפעולי, על התאגיד הבנקאי להביא בחשבון את השפעותיה של רפורמת ריביות העוגן על עסקיו במועד המתאים ולבצע את ההכנות הדרושות למעבר לשיעורים החלופיים. במסגרת פעילות זו, עליו לקיים דו-שיח עם המפקח בנוגע לתכניותיו ולהתקדמות המעבר, לרבות מכשולים כלשהם שזוהו.
החרגה של פעילויות שנמכרו מהאינדיקטור העסקי	
סעיף 2.33 להוראה	
שאלה 1:	לאחר קבלת אישור המפקח להחרגת פעילויות מהאינדיקטור העסקי, מתי נכנסת החרגה זו לתוקף?
תשובה:	יש להחריג פעילויות שנמכרו מחישוב סכום אינדיקטור העסקי המשמש לחישוב הקצאת ההון בגין סיכון תפעולי מיד לאחר אישור המפקח, בהתאם לתדירות החישוב.
הכללת הפסדים ופריטי אינדיקטור עסקי הקשורים למיזוגים ולרכישות	
סעיף 2.34 להוראה	
שאלה 1:	לאחר מיזוג או רכישה, מתי צריכה להיכנס לתוקף הכללת הפסדים ופריטי האינדיקטור העסקי של הישות שמוזגה או העסקים שנרכשו?
תשובה:	הפסדים ופריטי האינדיקטור העסקי מישויות שמוזגו או מעסקים שנרכשו צריכים להיכלל בחישוב הקצאת ההון בגין סיכון תפעולי מיד לאחר המיזוג או הרכישה, ויש לדווח עליהם בעדכון הראשון של סך נכסי הסיכון המשוקללים של התאגיד הבנקאי שמגיע לאחר המיזוג או הרכישה.
אופן יישום	
סעיף 3.2 להוראה	
שאלה 1:	מדוע יש לערוך את החישוב של נכסי הסיכון בגין סיכון תפעולי אחת לרבעון?

תשובה:	<p>כאמור בסעיף 3.2 להוראה, ההנחיה היא להשתמש בנתונים שנתיים קלנדריים. עם זאת, יש לערוך את החישוב אחת לרבעון, על בסיס הנתונים השנתיים העדכניים ביותר, לדוגמה, אם בוצעה הצגה מחדש. דוגמה לחישוב:</p> <p>ברבעון 2 שנת 2029, לצורך חישוב מרכיב האינדיקטור העסקי, הנתונים השנתיים העדכניים יהיו לשנים 2028, 2027 ו-2026; לצורך חישוב מכפיל ההפסד הפנימי הנתונים השנתיים יספרו משנת 2028 אחורה על פי דרישת ההוראה בסעיף 2.10 ובהתאם לצבירת היסטוריה של נתוני הפסד באיכות גבוהה.</p>
---------------	---

מיומנות